

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI
VAZIRLIGI**

**Respublika
Ta'lim Markazi**

RESPUBLIKA TA'LIM MARKAZI

**2010-2021-O'QUV YILIDA UMUMIY O'RTA TA'LIM
MAKTABLARINING 11-SINF O'QUVCHILARI UCHUN YAKUNIY
DAVLAT ATTESTATSIYASI O'TKAZISH BO'YICHA O'ZBEK TILI
FANIDAN METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR**

Toshkent-2021

Imtihon materiallari va tavsiyalar Respublika ta'lim markazi huzuridagi ilmiy-metodik kengashi 2021-yil 31-martdagi 1-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, nashrga tavsiya etilgan.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining 11-sinf o'quvchilari yakuniy davlat attestatsiyasi o'tkazish bo'yicha metodik tavsiya va materiallarni tijoriy maqsadda ko'paytirib tarqatish ta'qiqlanadi.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalari metodbirlashmalari bosqichli nazorat imtihoni materiallariga 15-20% gacha o'zgartirishlar kiritishi mumkin.

Tuzuvchi:

D.Xidoyatova - Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universitetining pedagogika bo'yicha falsafa doktori, dotsent.

Taqrizchi:

I.Bakirova – XTV tasarrufidag PMTIDUM o'zbek tili fani o'qituvchisi.

O‘ZBEK TILI

11-SINF

Ta’lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarning 11-sinf o‘quvchilari o‘zbek tilida o‘z fikrini og‘zaki va yozma tarzda aniq va tushunarli bayon qila olishi, o‘zaro muloqotda muomala madaniyatiga amal qilgan holda o‘z pozitsiyasini himoya qilishi, jamoaviy hamkorlikda ishlay olishi, mavjud axborot manbalaridan foydalana olishi; badiiy va san‘at asarlarini tushunib, ulardan ta’sirlana olishi; milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi; o‘rganilgan grammatik bilimlarga tayangan holda o‘zbek tilidagi mustaqil va yordamchi so‘z turkumlari, grammatik vositalarning so‘zlarga qo‘shilishi bilan bog‘liq imlo qoidalarini bilish va amal qilishi; so‘zlarni o‘zaro bog‘lash vositalari, so‘z birikmasi, gap va gap bo‘laklari haqida ma’lumotga ega bo‘lishi; o‘zbek xalq og‘zaki ijodi namunalaridan: tez aytish, topishmoq, maqol, masal, rivoyatlarni, o‘rganilgan mavzu bo‘yicha o‘zbek adabiyoti namunalaridan berilgan parchalarni o‘qib, so‘zlab berishi, she’rlarni ifodali o‘qishi, o‘zbek xalqining tarixiy, madaniy hayotiga oid lavhalarni, o‘zbek allomalari, olimlari, madaniyat ravnaqiga hissa qo‘shgan insonlar haqida ma’lumotga ega bo‘lishi; o‘zbek tilidagi muomala odobi, murojaat shakllarini, shuningdek, o‘zbek tilida xabarlar, xatlar yozish qoidalarini amalda qo‘llay olishi kerak bo‘ladi. Shunga ko‘ra, o‘zbek tili fanidan imtihon materiallari Davlat ta’lim standarti va o‘quv dasturida belgilangan materiallar asosida tayyorlandi. Imtihon biletlari 3 ta savoldan iborat bo‘lib, 1-savol 11- sinf darsligida berilgan nutqiy mavzular bo‘yicha tuzilgan. O‘quvchi matnni o‘qib mazmunini so‘zlab berishi hamda matn yuzasidan berilgan savollarga javob berishi, savol tuzishi lozim. O‘qituvchi darslikda adabiy o‘qish uchun tavsiya etilgan matnlar, she’rlar, mustaqil tanlangan matnlardan parchalarni oldindan tayyorlab qo‘yadi. O‘quvchi matnni o‘zi bilgan qo‘shimcha ma’lumotlar bilan to‘ldirishi ham mumkin. 2-savol grammatik topshiriq bo‘lib, bunda o‘quvchi o‘rganilgan leksik va grammatik materiallar asosida berilgan topshiriqni bajaradi. Ya’ni nuqtalar o‘rnini kerakli qo‘shimchalar, so‘zlar bilan to‘ldirishi; so‘zlarni o‘z o‘rnida qo‘llab gaplar hosil qilishi, gaplarni tarjima qilishi talab etiladi. 3-savol erkin mavzuda suhbat tarzida bo‘lib, savollar o‘quvchilarning kundalik hayotida zarur bo‘lgan so‘zlashuv mavzulari bo‘yicha tuzilgan. O‘quvchi berilgan savollar asosida o‘z fikrini bog‘lanishli bayon etadi, mazmunini qisqacha izohlaydi. O‘quvchilarga topshiriqlar bo‘yicha tayyorlanish uchun 15-20 daqiqa vaqt beriladi.

O'quvchilarning imtihondagi javoblari quyidagi me'yorlar asosida baholanadi.

t/r	Baholash mezon	Ball
1	O'quvchi tanlangan matnni o'qisa, matn mazmunini qayta hikoya qilsa, savollarga to'liq javob bersa, qo'shimcha ma'lumotlar bilan boyitsa, matnni, she'rni ifodali o'qisa va matndagi so'zlarning lug'atini bilsa;	5
2	Berilgan grammatik topshiriqni tushunib to'g'ri bajarsa va izohlab bersa, imlo qoidalariga rioya qilgan holda so'z va so'z shakllarini xatosiz yoza olgan bo'lsa;	
3	Suhbat uchun tavsiya etilgan mavzu asosida ijodiy yondashib o'zbek tilida o'zaro erkin muloqot qila olsa, fikrini o'zbek tilida izchil bayon eta olsa, mavzu bo'yicha qo'shimcha savollarga to'liq javob bersa.	
4	O'quvchi tanlangan matnni o'qisa, matn mazmunini qayta hikoya qilsa, savollarga to'liq javob bersa, matnni, she'rni o'qishda so'zlarning talaffuzida xatoga yo'l qo'ysa;	4
5	Berilgan grammatik materialni tushunib to'g'ri bajarsa, so'z va so'z shakllarini qo'llashda xatoga yo'l qo'ysa;	
6	Suhbat uchun tavsiya etilgan mavzu asosida o'zbek tilida o'zaro muloqot qila olsa, fikrini izchil bayon eta olsa, mavzu bo'yicha qo'shimcha savollarga javob bersa.	
7	O'quvchi tanlangan matnni o'qisa, matn mazmunini tushuntirishda qiynalsa, savollarga qisman javob bersa, she'rni yoddan aytib berish bilan cheklansa;	3
8	Berilgan grammatik materialni bajarishda qiynalsa, so'z va so'z shakllarini qo'llashda xatoga yo'l qo'ysa;	
9	Suhbat uchun tavsiya etilgan mavzu asosida o'zbek tilida muloqotga kirisha olmasa, fikrini qisman bayon etsa, mavzu bo'yicha qo'shimcha savollarga javob berishda qiynalsa.	
10	O'quvchi tanlangan matnni o'qisa, biroq mazmunini tushuntira olmasa, savollarga qisman javob bersa;	2
11	Berilgan grammatik materialni bajarishda xatoga yo'l qo'ysa, so'z va so'z shakllarini to'g'ri qo'llay olmasa;	
12	Suhbat uchun tavsiya etilgan mavzu asosida o'zbek tilida muloqotga kirisha olmasa, o'z fikrini qisman bayon etsa, mavzu bo'yicha qo'shimcha savollarga javob bera olmasa.	
13	O'quvchi tanlangan matnni o'qishda xatoga yo'l qo'ysa, savollarga qisman javob bersa;	1
14	Berilgan grammatik materialni bajara olmasa;	
15	Suhbat uchun tavsiya etilgan mavzu bo'yicha javob bermasa, qo'shimcha savollarga qisman javob bersa.	
16	O'quvchi biletidagi savollarga umuman javob bermasa.	0

O‘zbek tili
11- sinf

1-BILET

1. “O‘zbekiston- suveren davlat” matnini o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.
2. Qanday iboralarni bilasiz?
3. Jahon adabiyotiga mansub oxirgi o‘qigan kitobingiz haqida so‘zlab bering.

2-BILET

1. Alisher Navoiy hayoti va ijodi haqidagi matnni o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Tarjimayi holingizni yozing.
3. “Mard maydonda sinalar” maqolining mazmunini tushuntirib bering.

3-BILET

1. “Shohjahon asri” matnini o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Qanday ish qog‘ozlarini bilasiz? Sababsiz o‘qishga kelmasa qanday rasmiy xat yoziladi.
3. Kelajakdagi kasbingiz haqida gapirib bering.

4-BILET

1. “Xalqimizning yetuk farzandi” matnini o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.
2. Ariza qanday yoziladi?
3. Quyidagi maqolning mazmunini tushuntiring. Yigit kishiga qirq hunar oz.

5-BILET

1. Sharof Rashidov haqidagi matnni o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Berilgan maqol va hikmatlarning davomini yozing.
Hunarli kam bo‘lmas, _____.
Yoshlikda olingan bilim, _____.
Oz-oz o‘rganib dono bo‘lur, _____.
Hunarni asrabon netgumdir oxir, _____.
3. Kitob o‘qishning fazilati haqida gapirib bering.

6-BILET

1. “Usta Shirin Murodov” matnini o‘qing, mazmunini so‘zlab bering. 2
2. Berilgan jadvalga tushuntirish xati va xat (maktub) yozishga oid xususiyatlarni qiyoslab yozing.

Tushuntirish xati	Xat (maktub)

3. Mobil telefonining foydali va zararli tomonlarini tushuntirib bering.

7-BILET

1. “Sahna yulduzlari” matnini o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Ish qog‘ozlaridan — tavsifnoma matnini yozing.
3. O‘zbekistonda bo‘layotgan yangiliklar haqida ma’lumot bering.

8-BILET

1. Alisher Navoiyning ruboiylarini yoddan ayting, mazmunini izohlab bering.
2. Ish qog‘ozlaridan —tavsifnoma matnini yozing.
3. Sog‘lom turmush tarzi deganda nimani tushunasiz? Fikringizni bildiring.

9-BILET

1. “Boburning shaxsiy fazilatlarini” matnini o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.
2. Quyidagi hikmatning mazmunini tushuntiring.
Yaxshilik qo‘lingdan kelmasa,
Yomonlik ham qilma.
3. O‘zbekistonning tarixiy shaharlari haqida ma’lumot bering

10-BILET

1. “Abror Hidoyatov” matnini o‘qing va savollarga javob bering.
2. Quyida berilgan tasviriyl ifoda vositalarining nomini yozing: oltin boshqoq, salomatlik posboni, dala malikasi, mo‘yqalam sohibi, charm qo‘lqop ustasi.
3. Vatanga sadoqat, vatanparvarlik nimalarda aks etadi? Gapirib bering.

11-BILET

1. “Davr farzandi” she’rini o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Berilgan so‘zlarning zid ma’nolarini topib yozing.

dangasa – _____

do‘st – _____

ochiq – _____

sekin – _____

keng – _____

baland – _____

3. Alisher Navoiyning hikmatini o‘qing va mazmunini tushuntiring.
Boshni fido qilg‘il ato boshig‘a,
Jismni qil sadqa ano qoshig‘a.

12-BILET

1. “Ikki buyuk adib” matnini o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Kelajagingizni qanday tasavvur qilasiz? Savolga javob yozing.
3. Mardlik, mard inson deganda nimani tushunasiz? Misollar keltirib so‘zlab bering

13-BILET

1. Maqsud Shayxzodaning “Toshkentnoma” she’rini o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.
2. Quyidagi dialogni davom ettirib yozing.
- Qanday kishini dono odam desak bo‘ladi?
-
3. O‘zbek milliy taomlaridan biri haqida so‘zlab bering.

14-BILET

1. Vilyam Shekspir haqidagi matnini o‘qing va savollarga javob bering.
2. Quyidagi so‘zlar yordamida maqol tuzib yozing: ko‘rib, yaxshini, ko‘rib, yomonni, shukur qil, fikr qil. Sotgan, er, Vatanni, bo‘lmas
3. Sayohat deganda nimalar ko‘z oldingizga keladi? O‘zbekistonga tashrif buyurgan sayyohlarni qiziqtiradigan tarixiy obidalar haqida ma’lumot bering.

15-BILET

1. Rasul Hamzatovning “Ona tilim” she’rini o‘qing va savollarga javob bering.

2. Quyidagi maqollarni tarjima qiling va yozing.

Boshingga qilich kelsa ham, to‘g‘ri gapir.

Bilim bilan hunarning, erta-kechi bo‘lmaydi.

3. Kino san’ati qachon paydo bo‘lgan? Qanday kinofilmlarni tomosha qilasiz? Gapirib bering.

16-BILET

1. Iqbol Mirzoning “Aytgil do‘stim” she’rini ifodali o‘qing. Savolga javob bering.

2. Quyidagi gaplarda tushurib qoldirilgan uyushiq bo‘laklarini tiklab gaplarni to‘ldiring.

A’lo o‘qish - asosiy hamda sharaflı vazifamiz.

Kitoblarni, daftarlarni oldim.

3. Elchilar kimlar? Elchilarda qanday sifatlar bo‘lishi kerak?

17-BILET

1. “Ziyraklik” matnini o‘qing va uni ochib beruvchi 5 ta savol tuzing.

2. Gaplarda tushirib qoldirilgan so‘zlarni yozing.

Men, ... , hozir 11- sinfda o‘qiyman.

Bir hafta davomida, ya’ni ... biz final musobaqalariga tayyorlanamiz.

3. Tavsifnoma yozing va uni tushuntirib bering.

18-BILET

1. “Qomusiy olimlar” matnini o‘qing va matnni ochib beruvchi 3 ta savol tuzing.

2. Berilgan gapdagi kiritmalarni belgilang.

Uning o‘g‘illari: (ularni hamma taniydi) Murod va Hakim maktabda o‘qiydi.

Mushuk yarmi qizil, yarmi sariq koptokni (u Adibaning mushugi) u yoqdan bu yoqqa dumalatish bilan ovora edi.

3. Sizda qanday olijanob sifatlar bor, ularni sanab bering va yana qanday sifatlar sizda bo‘lishini xohlar edingiz?

19-BILET

1. Shotlandiyalik fermer haqidagi matnni o'qing va munosabatingizni bildiring.
2. Gaplarda tushurib qoldirilgan undalmalarni tiklang va yozing.
_____! Sen bunchalar go'zalsan!
_____! Sizni chin yurakdan tabriklayman!
3. Tarjimayi holingizni yozing.

20-BILET

1. "Muvaffaqiyat siri" matnini o'qing va munosabatingizni bildiring. Siz nimani eng ko'p xohlaysiz?
2. Ichki va tashqi monolog haqida gapiring va ulardan biri haqida qisqacha yozing.
3. Rezyume yozing.

21-BILET

1. "Toms" matnini o'qing va matnni ochib beruvchi savollar tuzing.
2. Nuqtalar o'rniga tushirib qoldirilgan so'zlarning mosini qo'yib yozing va mazmunini tushuntiring.
...ning so'zi qisqa, aytgani esa .. (yo'llanma, aqlli)
Aqlli o'rnida ... -da, javobini ... (so'zlaydi, kutadi)
3. Siz bozorda harid qilyapsiz. Diolog tuzing.

22-BILET

1. Donishmand va aka-uka haqidagi hikoyani o'qing va munosabatingizni bildiring.
2. Savolni o'qing. Savol asosida diologik matn tuzing. Tirikchilik qilish uchun hunar o'rganish yoki biror narsa yasab sotish uchun ustaga shogird tushish shartmi, yoki kitob, video, internet orqali o'rganish ham mumkinmi?
3. Jurnalistika haqida nimani bilasiz?

23-BILET

1. "Pochtachilikdan yozuvchilikkacha" matnini o'qing va matn mazmunini ochuvchi savollar tuzing.
2. Berilgan gapdagi iboralarning so'z juftini topib yozing.
Ona farzandini kutaverib, *yuragi tars yorilib ketayozdi*.
Hovli *top-toza* edi.
3. Ota-ona sifatida o'zingizni qanday ko'rasiz?

24-BILET

1. “Shoir ijodida Dog‘iston timsoli” matnini o‘qing mazmunini so‘zlab bering.
2. Iboralarning mazmunini tushuntiring.
To‘nini teskari kiydi - _____
Kapalagi uchib ketdi- _____
Ko‘zi ochildi- _____
Qo‘y og‘zidan cho‘p olmagan.
3. Iqtisod odobi haqida nimalarni bilasiz?

25-BILET

1. “ Mark Tven haqidagi qiziqarli faktlar” matnini o‘qing va munosabatingizni bildiring.
2. Berilgan so‘z birikmalari yordamida gaplar tuzing va ko‘chma ma‘nodagi birikmalarni belgilang.
Tosh yo‘l. Tosh yurak. Temir qanot. Temir darvoza. Kumush qoshiq. Kumush to‘y.
3. O‘zbekiston bozorlari haqida fikringizni bildiring.

26-BILET

1. “Vaqtni munosib taqsimlash- marraning yarmi” matnini o‘qing va o‘z munosabatingizni bildiring.
2. nuqtalar o‘rniga qavs ichidagi so‘zlardan mosini qo‘yib yozing.
_____ (nuroniy, mo‘ysafid, keksalar) hassaga tayanib sekin-asta qadam tashlar edi.
_____ (rost, to‘g‘ri) o‘zadi, egri to‘zadi.
_____ (murodim, maqsadim) oliy o‘quv yurti talabasi bo‘lish.
3. Orzuvingizdagi kasb haqida gapiring

27-BILET

1. Boy va ikki hizmatkor haqidagi rivoyatni o‘qing va munosabatingizni bildiring.
2. Sinonim otlar va sinonim sifatlarni ajratib yozing: tayyor, taxt, yordam, ko‘mak, sezgir, ziyrak, qobiliyatli, teng, iste‘dodli, shamol, qo‘rqmas, yel, jasur.
3. Sizningcha haqiqiy Inson qanday fazilatlarga ega bo‘lishi kerak? Sizda shu fazilatlardan qay biri mavjud?

28-BILET

1. “Odamiylik bahosi” matnini o‘qing va o‘z munosabatingizni bildiring.
2. Antonim so‘zlarini aniqlang. Ularga ma’nodosh so‘zlar yozing.
Do‘st achitib gapirar, dushman kuldirib.
Yaxshilik nur keltirar, yomonlik zulmat.
Eski yilning hisobi- yangi yilning kitobi.
Kattaga hurmatda bo‘l, kichikka izzatda bo‘l.
3. “Boburnoma” asarining tarbiyaviy ahamiyatini so‘zlab bering.

29-BILET

1. “Hikoyat” matnini o‘qing va xulosangizni bildiring.
2. Berilgan gaplardan omonim so‘zlarni ajratib yozing.
Qo‘y, bu fikringdan qayt. Semizlikni qo‘y ko‘taradi. Hujjatga imzo qo‘y.
Marhamat, uyga kir. Kiyimingni kir qilma. Kir mashinasi ishni yengillashtiradi.
Qari kelsa oshga, yosh kelsa ishga. Bekorga ko‘zdan oqqan yosh.
3. Osmon ostidagi muzey haqida biasizmi?

30-BILET

1. Alisher Navoiyning ruboiylarini yoddan ayting, mazmunini izohlab bering.
2. Qanday ish qog‘ozlarini bilasiz? Sababsiz o‘qishga kelmasa qanday rasmiy xat yoziladi.
3. O‘zbekistonda bo‘layotgan yangiliklar haqida ma’lumot bering.